

Η ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΗ ΓΡΑΛΙΣΤΑ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΙΟΥΦΑ

Τερέως

Τὰ σημερινὰ ἐργοστάσια τῆς ἐριοβιομηχανίας ἦταν ἄγνωστα στὴν ἐποχὴ πού ἀναφερόμεθα. Τὰ ἀντικαθιστοῦσε ἡ ρόκα, ὁ ἀργαλειὸς καὶ τὸ ξενύχτι τῆς νοικοκυρᾶς. Ὡστόσο τὰ πρωτόγονα αὐτὰ μέσα ἐγίναν αἰτία νὰ γίνῃ γνωστὴ ἡ Θεσσαλία σ' ὅλον τὸν τότε πολιτισμένον κόσμον, κυρίως χάρις στὸν πρωτότυπο συνεταιρισμὸ τῶν Ἀμπελακίων, πού ἔδωσε στὴ σκοτεινὴ ἐκείνη γιὰ τὴν πατρίδα μας ἐποχὴ, πολλὴ δόξα στὸ σκλαβωμένο ἑλληνικὸ γένος. Παράλληλα πρὸς τὰ Ἀμπελάκια κι' ἄλλες κωμοπόλεις καὶ μεγαλοχώρια τῆς Θεσσαλίας, ὅπως ὁ Τίρναβος, ἡ Ἐλάσσωνα, ἡ Τσαρίτσανη κ.ἄ., ἀνέπτυξαν βιοτεχνίες, μαζί δὲ μ' αὐτὰ καὶ τὸ ἀγραφιώτικο χωριὸ Γράλιστα.

Ἡ Γράλιστα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχε μεγάλη κτηνοτροφία καὶ κυρίως αἰγοειδῆ. Τὸ μαλλι τῆς γίδας (τραγόμαλλο) στάθηκε ἀφορμὴ, νὰ ἀναπτυχθῆ στὸ χωριὸ αὐτὸ ἡ βιοτεχνία τοῦ τραγόμαλλου μὲ τὸ ὁποῖο κατασκευάζαν διάφορα εἶδη στρωμνῆς καὶ ἵπποσκευῆς, ὅπως ὑφαντὰ γιὰ στρωσίδια (τσόλια) καλύμματα καὶ ζώστρες ζώων, σακκία, δισάκκια, ντροβάδες, (χειλωτῆρες) γιὰ τὴν «ταῆ» τῶν ζώων, ληνόσακκια (ἐλαιόπανα) καὶ κυρίως ἀραιὸ ὕφασμα γιὰ τὴν δερματοποίησιν τοῦ καπνοῦ, καθὼς καὶ κάπες. Εἶχε μάλιστα πάρει τόση ἔκτασι ἡ ἐπεξεργασία τοῦ τραγόμαλλου ὥστε ν' ἀπασχολοῦνται σ' αὐτὴν καὶ ἐργάτες, ντόπιοι καὶ ξένοι ἀκόμη. Δέκα μόνον οἰκογένειες, πού ἀσχολία τους ἦταν ἡ κτηνοτροφία, δὲν εἶχαν ἀργαλειούς. Οἱ ὑπόλοιποι ἐργάζονταν στὸ τραγόμαλλο. Φυσικὰ, ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκοῦσε νὰ προμηθεύσῃ μαλλι γιὰ τόσα χέρια, γι' αὐτὸ κατάφευγαν καὶ σ' ἄλλες κτηνοτροφικὰς περιφέρειες, κυρίως τῆς περιοχῆς Σερρῶν. Σ' αὐτὸ συνετέλεσαν πολὺ οἱ ἐκεῖ ἐγκατεστημένοι Γραλιστινοί. Ἡ παράδοσι ἀναφέρει ὅτι μέσῳ αὐτῶν τὰ ὑφαντὰ τῆς Γράλιστας διοχετεύονταν, ὄχι μόνον στὰ Ἀμπελάκια ἀλλὰ καὶ στὴ Κοζάνη, στὴ Σέρρες, τὴν Κωνσταντινούπολι καὶ στὴν Τεργέστη ἀκόμη. Ἐπικράτησε μάλιστα νὰ λέγεται ὡς σήμερα γιὰ μερικὸς νεόπλουτους «Ὁρὲ στὴ Σέρρες σ' εἶχα;» ἢ «στὸ Τριέστ' σ' εἶχα;». Τὰ βιοτεχνικὰ αὐτὰ προϊόντα ἀνταλλάσσονταν μὲ ὑφάσματα καὶ ἄλλα ἐμπορεύματα μέξαν τύπο «Κληριγκ» ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, πρᾶγμα πού δείχνει ὅτι τὰ ὑφαντὰ τῆς Γράλιστας ἦταν καλῆς ποιότητος. Τὰ ἔδιναν μάλιστα σὲ ποσότητες καὶ στὴν αὐτὴ τιμὴ — ὅπως σήμερα τὸν καπνὸ — κατὰ συνεταιρικὸν τρόπο.

Ἡ βιοτεχνία αὐτὴ τοῦ τραγόμαλλου διατηρήθηκε στὴ Γράλιστα ὡς τις ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας. Μὲ τὴν διάδοσι ὁμοῦ τῆς λινάτσας καὶ τὴν βιομηχανικὴ ἐπεξεργασία τοῦ μαλλιοῦ, ἡ Γραλιστινὴ βιοτεχνία ἄρχισε νὰ φθίνη, ὥσπου κατήντησε στὴς μέρες μας νὰ ὑπάρχουν στὸ χωριὸ αὐτὸ δύο μόνον ὑφαντές.

Ἔτσι — ἀπλῶς γιὰ τὴν ἱστορία — ἀπέμεινε στοὺς Γραλιστινοὺς μονάχα τὸ ὄνομα «Τραγομαλλάδες».

Παράλληλα ὁμοῦ πρὸς τὸ τραγόμαλλο οἱ Γραλιστινοὶ εἶχαν καὶ ἀνεπτυγμένη σηροτροφία. Ὡς τελευταία ὑπῆρχε στὸ χωριὸ πληθώρα ἀπὸ σκαμιές (μουριές). Ἀλλὰ καμμιά ἄλλη ἐπεξεργασία δὲν γινόταν στοὺς βόμβυκες ἐκτός

1. βούτημα σὲ βραστό νερό.

Προϊὸν τῆς γραλιστινῆς βιοτεχνίας

ἀπὸ τὰ «ζεμάτισμά»¹ τους. Ἡ ἐπεξεργασία τοῦ μαλλιοῦ τῆς γίδας καὶ τοῦ κουκουλιοῦ ἀπέδιδε ἀρκετά. Αὐτὸ μαρτυρεῖ τὸ γεγονός ὅτι, ἐνῶ ἡ περιοχὴ τῆς Γράλιστας εἶναι ἄγονη, εἶχεν ἐν τούτοις ἀρκετὸ πλῆθοςμό.

Κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας τὸ 1881 εἶχε 815 κατοικοὺς, τρεῖς μεγάλες ἐκκλησιᾶς μὲ τρεῖς ἱερεῖς καὶ σχολεῖο μὲ δασκάλους πού τοὺς πληρωναν οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν. Τὰ σπίτια ἦταν ὅλα μεγάλα ἂν καὶ σὲ διάστημα 32 ἐτῶν εἶχε πάθει δύο ὀλοκληρωτικὰς καταστροφὰς διότι κἀκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ τὸ 1822 καὶ τὸ 1854.

Διατηροῦσε, ἐπίσης, ὡς τις ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας 5 παντοπωλεῖα, 4 κρεοπωλεῖα, 3 Καφενεῖα, 2 ραφτάδικα, 2 ὑποδηματοποιεῖα καθὼς καὶ μαγειρεῖο. Αὐτὰ δὲ ὅλα δείχνουν τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνθησιν.

Τὸ παρακάτω τραγοῦδι πού τὸ τραγουδοῦσαν στὴ Γράλιστα, καθὼς καὶ σ' ἄλλα χωριά ὅπου ὑπῆρχαν «Ἐφαντάδες», θέλει τὸν ὑφαντὴ χωμένον στὴ φτώχεια, ἐνῶ στὴ Γράλιστα συνέβαινε ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο.

«Ἐφαντῆς μας τὴ Λαμπρὴ
λαμπρὰ ναι φορεμένος.

Φορεῖ τράϊο² πουκάμισο
καὶ μιὰ τριχιά ζωμένος.

Κομμάτι ἀπὸ παλιότσαργα³
στραβὰ μαντηλωμένος.

Ἐφαντῆς μας πλούτηνε
κι ἀγόρασε μιὰ μούλα⁴

Ἐπ' τὸνα πόδ' ἦτανε κ' τσὴ
κι' ἀπ' τ' ἄλλο δὲν πατάει,

Ἐπ' τὸνα μάτι ἦταν στραβὴ
κι' ἀπ' τ' ἄλλο δὲν φωτάει».

2. Τραγίσιο,
3. παλιά βελέντζα
4. μούλαρι.